

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu • Alueelliset kehitysnäkymät • 2024:44

Alueelliset kehitysnäkymät syksyllä 2024

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2024:44

Alueelliset kehitysnäkymät syksyllä 2024

Samuli Leveälahti, Jouko Nieminen ja Satu Tolonen (toim.)

Työ- ja elinkeinoministeriö Helsinki 2024

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Työ- ja elinkeinoministeriö

This publication is copyrighted. You may download, display and print it for Your own personal use. Commercial use is prohibited.

ISBN pdf: 978-952-327-813-4

ISSN pdf: 1797-3562

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2024

Alueelliset kehitysnäkymät syksyllä 2024

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2024:44

Julkaisija

Työ- ja elinkeinoministeriö

TeemaAlueelliset
kehitysnäkymät**Toimittaja/t
Kieli**Samuli Leveälähti, Jouko Nieminen ja Satu Tolonen
suomi**Sivumäärä**

234

Tiivistelmä

Alueelliset kehitysnäkymät 2/2024 on ELY-keskusten yhdessä muiden aluekehittäjien kanssa muodostama näkemys alueiden nykytilasta ja lähiajan näkymistä. Katsauksen arviot on tuotettu kuluvan vuoden syys- ja lokakuun alun aikana.

Positiivinen aluekehitys jatkuu Länsi-Suomessa vihreän siirtymän investointeina, mutta merkittävimmät työllisyysvaikutukset realisoituvat vasta 2030-luvulla. Nato-jäsenyys avaa uusia mahdollisuuksia puolustusteollisuudelle ja sen alihankintaverkostoille. Lapissa matkailualan investoinnit ovat kasvussa ja alueella on merkittäviä työvoiman rekrytointihaasteita.

Talouden taantuma ja geopolittinen tilanne vaikuttavat työllisyyden heikkenemisenä ja näkyvät varovaisuutena kuluttajien ja yritysten toiminnassa. Rakentamisen matalasuhdanteen ennakoidaan muuttuvan maltilliseen kasvuun vuoden 2025 aikana. Työllisyyttä tukevat lähinnä julkiset korjaus- ja infrahankkeet, tuotantolaitosten rakentaminen sekä tie- ja raideväylien kunnostustyöt. Vientiteollisuuden tilaukset eivät ole kasvaneet merkittävästi, ja hyvinvointialueilla uuden työvoiman rekrytointi on vaikeutunut heikon taloustilanteen seurauksena.

Korkojen ja inflaation odotetaan laskevan ensi vuonna, mikä tukee investointeja ja kulutuskysyntää. Talouden ennustetaan kääntyvän kasvuun kevään 2025 aikana, mutta työllisyystilanne paranee viiveellä.

Asiasanat

alueelliset kehitysnäkymät, alueet, aluekehitys, elinkeinoelämä, ennakointi, työllisyys, talous, vihreä siirtymä

ISBN PDF

978-952-327-813-4

ISSN PDF

1797-3562

Julkaisun osoite<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-813-4>

Regionala utvecklingsutsikter hösten 2024

Arbets- och näringsministeriets publikationer 2024:44	Tema	Regionala utvecklingsutsikter
Utgivare	Arbets- och näringsministeriet	
Redigerare	Samuli Leveälähti, Jouko Nieminen och Satu Tolonen	
Språk	finska	Sidantal 234
Referat	<p>Regionala utvecklingsutsikter 2/2024 är närings-, trafik- och miljöcentralernas och de andra regionutvecklarnas gemensamma bild av nuläget och utsikterna för den närmaste framtiden. Bedömningarna i denna översikt har gjorts i september-oktober i år.</p> <p>Den positiva regionutvecklingen i Västra Finland fortsätter som investeringar i grön omställning, men de mest betydande sysselsättningseffekterna realiserar först på 2030-talet. Natomedlemskapet öppnar nya möjligheter för försvarsindustrin och dess underleverantörsnätverk. I Lappland ökar investeringarna inom turistbranschen och regionen står inför betydande utmaningar när det gäller att rekrytera arbetskraft.</p> <p>Den ekonomiska recessionen och det geopolitiska läget påverkar i form av minskad sysselsättning och syns dessutom som försiktighet hos konsumenterna och företagen. Lågkonjunkturen inom byggandet förutspås avta och byggandet öka måttligt under 2025. Sysselsättningen stöds närmast av offentliga reparations- och infrastrukturprojekt, byggande av produktionsanläggningar samt istandsättning av vägar och järnvägsspår. Beställningarna inom exportindustrin har inte ökat nämnvärt, och i välfärdsområdena har rekryteringen av ny arbetskraft försvårats till följd av det svaga ekonomiska läget.</p> <p>Räntorna och inflationen väntas sjunka nästa år, vilket stöder investeringar och konsumtionsefterfrågan. Ekonomin förutspås börja växa våren 2025, men sysselsättningsläget förbättras med fördröjning.</p>	
Nyckelord	regionala utvecklingsutsikter, regioner, regionutveckling, näringsliv, prognostisering, sysselsättning, ekonomi, grön omställning	
ISBN PDF	978-952-327-813-4	ISSN PDF 1797-3562
URN-adress	https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-813-4	

Regional Development Prospects in Autumn 2024

Publications of the Ministry of Economic Affairs and Employment 2024:44	Subject	Regional Economic Prospects
Publisher	Ministry of Economic Affairs and Employment of Finland	
Editor(s)	Samuli Leveälähti, Jouko Nieminen and Satu Tolonen	
Language	Pages	234

Abstract

Economic Development, Transport and the Environment (ELY Centres) and other regional developers of the current situation and short-term prospects in the regions. The review was conducted in September–early October this year.

The positive trend in regional development will continue in western Finland in the form of investments in the green transition, but the most significant employment impacts will not be realised until the 2030s. Finland's NATO membership will open new opportunities for the defence industry and its subcontracting networks. In Lapland, investments in the tourism sector are on the rise and the region faces significant challenges to meet the demand for labour.

The economic decline and geopolitical situation have caused a negative trend in employment and they are reflected in the behaviour of consumers and companies as increased caution. The downturn in the construction sector is expected to turn into moderate growth during 2025. Employment is mainly supported by public repair and infrastructure projects, construction of production plants and renovation of road and rail infrastructure. Export industry orders have not risen significantly, and recruiting new labour has become more difficult in the wellbeing services counties as a result of the weak economic situation.

Interest rates and inflation are expected to fall next year, which will boost investments and consumer demand. The economy is expected to return to a growth path during spring 2025, but employment will not improve until later.

Keywords regional development prospects, regions, regional development, business and industry, foresight, employment, economy, green transition

ISBN PDF	978-952-327-813-4	ISSN PDF	1797-3562
-----------------	-------------------	-----------------	-----------

URN address <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-813-4>

KEHA-keskus

strategiajohtaja Jouko Nieminen

p. 0295 022 769

etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

tutkija Samuli Leveälahti

p. 050 3963 220

etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Työ- ja elinkeinoministeriö

erityisasiantuntija Satu Tolonen

puh. 029 5047 354

etunimi.sukunimi@gov.fi

3 Uusimaa

Taulukko 2. Uudenmaan avainluvut (* ennakkotieto).

Muuttuja	Elokuu 2024	Elokuu 2023	Muutos vuodessa	Muutos vuodessa
Väkiluku	1 775 866*	1 752 021	23 845	1,4 %
Työttömät työnhakijat laskentapäivänä	98 059	85 760	12 299	14,3 %
Alle 25-v. työttömät työnhakijat	9 010	7 212	1 798	24,9 %
Pitkäaikaistyöttömät	37 199	35 302	1 897	5,4 %
Työttömien työnhakijoiden %-osuus työvoimasta	10,8	9,6	-	1,2 %-yks.

Yleiskuva alueen tilanteesta ja näkymistä

Uudenmaan alue koostuu 26:sta väkiluvultaan ja elinkeinorakenteeltaan hyvin erilaisesta kunnasta. Uudellamaalla asuu 1,8 miljoonaa ihmistä, joista 675 000 asuu Helsingissä, 314 000 Espoossa ja 247 000 Vantaalla. Uudenmaan väestöluvultaan pienimmät kunnat ovat Lapinjärvi (2 500 asukasta), Pukkila (1 800 asukasta) ja Myrskylä (1 700 asukasta). Alue kokonaisuutena edustaa kolmannesta koko Suomen väestöstä ja työpaikoista sekä 39 prosenttia bruttokansantuotteesta. Alueen bruttokansantuote per asukas ylittää reilulla viidenneksellä koko maan keskiarvon, mikä kuvastaa sen taloudellista merkitystä ja asemaa verrattuna muihin alueisiin Suomessa.

Uusimaa on pääkaupunkiseutuna vahva aluetaloudellisesti ja hyötyy laaja-alaisesti niin yritystoiminnan monipuolisuudesta, osaamisintensiivisten palveluiden merkittävästä osuudesta kuin valtionhallinnon keskittymästä. Yritysten toimipaikoista 30 % sijaitsee Uudellamaalla.

Uusimaa on Suomen suurin väestö- ja kasvukeskus ja merkittävin yhtenäinen työsäkäyntialue. Uudenmaan työpaikoista yli 75 prosenttia sijaitsee pääkaupunkiseudulla. Uudenmaan keskeisimpiin vahvuuksiin kuuluu huomattava väestöpohja ja

jatkuva kasvu. Alueen väestö kasvaa maahanmuuton, sisäisen muuttoliikkeen ja luonnollisen väestönlisäyksen seurauksena. Maakunnassa on valtakunnallisesti korkein osuus 15–64-vuotiaita ja keski-ikä on maan matalampia, joten Uudellamaalla on erityisen paljon työkäisiä. Korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus väestöstä on 40 prosenttia, mikä on Suomen suurin.

Uudenmaan väestöennuste vuodelle 2040 on 1,9 miljoonaa asukasta. Vieraskielisten määrän ennustetaan lähes kaksinkertaistuvan vuoteen 2040 mennessä. Suomen vieraskielisistä vajaa 60 prosenttia asuu Uudellamaalla ja heidän väestöosuutensa kasvaa ennusteen mukaan Uudellamaalla nykyisestä 17 lähes 30 prosenttiin vuoteen 2040 mennessä. Maakunnan väestönkasvun ennustetaan keskittyvän kuluvaan vuosikymmenen aikana kokonaisuudessaan Helsingin seutukuntaan.

Uudenmaan liikenneyhteydet ovat kansallisesti tarkasteltuna korkealla tasolla, mutta samalla on huomioitava alueelliset erot Uudenmaan sisällä. Pääkaupunki-seudulla yhteyksien kehitykseen panostetaan laajentamalla ja monipuolistamalla raideliikennettä. Vantaalle on suunnitteilla raitiolinja, joka olisi uusi yhteys Helsinki-Vantaan lentoasemalle. Hanke näyttää kuitenkin viivästyvän rahoitusneuvotteluiden vuoksi, eikä sitä päästäne vielä tänä syksynä rakentamaan. Lisäraideparin rakentaminen Leppävaaran ja Kauklahden välillä etenee hyvää vauhtia.

Helsinki-Vantaan lentoasemaa on kehitetty palvelemaan entistä paremmin kansainvälisiä lentoyhteyksiä niin henkilö- kuin tavaraliikenteen osalta. Maakunnan viisi satamaa palvelevat sekä matkustaja- että tavaraliikennettä. Helsingin satama on selkeästi Suomen suurin ja eurooppalaisessa mittakaavassa merkittävä matkustajasatama. Helsingin satamassa sekä ulkomaankaupan tavaraliikenne että henkilöliikenne on ollut tammi-elokuussa hienoisessa nousussa vuoden takaiseen verrattuna.

Yritysten suhdannenäkymät ovat parantuneet alkuvuoteen nähden. Taantuman käännekohta vaikuttaisi olevan vuoden vaihdetta kohden käsillä. Vaikka markkinat ovat monin paikoin piristymään päin, ennusteet ensi vuoden talouskasvusta ovat maltillisia. ETLAn syyskuinen ennuste näyttää Suomelle 1,4 % BKT:n kasvua ensi vuonna.

Korkotason lasku ja kuluttajahintainflaation hidastuminen piristää taloutta monin tavoin. Rakentaminen, kauppa sekä palvelut hyötyvät tästä. Tulevasta kasvusta ennustetaan kuitenkin hidasta. Alueen asiantuntijat arvioivat, että tarvittaisiin vahvempia positiivisia signaaleja, jotta markkinat lähtisivät kunnolla vetämään. Talouden palautumisen hidasteet liittyvät suurelta osin maailmanpoliittiseen ja euroalueen kokonaistilanteisiin. Maailmantaloudessa ei ole nyt nähtävissä selkeää

kasvun ajuria, ja Suomen tärkeimmän kauppakumppanin Saksan talous on myös alavireinen. Geopoliittiset jännitteet niin Euroopassa kuin Lähi-idässä ovat yhä korkealla.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Kuluvan vuoden toisella neljänneksellä Helsingin seudulla tuotannon arvo kääntyi nousuun ensimmäistä kertaa sitten vuoden 2022. Tämä on positiivinen signaali, vaikka kasvua oli vain 0,5 % edellisvuoteen verrattuna. Teollisuudessa ja rakentamisessa tuotannon määrä laski yhä, mutta lähes kaikilla palvelualoilla oli havaittavissa vähintään laskun taittumista tai jopa lievää nousua. Voimakkainta kasvu oli informaation ja viestinnän sekä liike-elämän palveluiden toimialoilla. Myös kaupassa sekä hotelli- ja ravintola-alalla oli jo nähtävissä piristymistä.

Yritysten suhdannenäkymät Uudellamaalla saavat Elinkeinoelämän keskusliiton heinäkuun suhdannebarometrissa saldoluvin -4. Odotukset ovat kohentuneet tammikuuhun verrattuna, jolloin saldoluku oli -15. Suhdannekuva on lähellä valtakunnallista arviota. Alueista positiivisimmat suhdannenäkymät olivat Pirkanmaalla, jossa saldoluku oli +4. Hyvä signaali Uudeltamaalta on se, että maakunnan teollisuudessa ja rakentamisessa yhteenlaskettuna odotukset ovat kääntyneet positiiviseksi.

Suhdannebarometrissa Uudellamaalla vastaajista 65 prosenttia ilmoittaa heikon kysynnän olevan suurin kasvun este, mikä on hieman isompi osuus kuin alkuvuodesta. Koko maan vastauksissa heinäkuussa 52 % ilmoittaa riittämättömän kysynnän kasvun esteeksi. Osaavan työvoiman saatavuus on jäänyt kapeikkona kauas taakse, Uudellamaalla 11 % ilmoittaa sen olevan suurin kasvun este.

Syksyn 2024 Pk-yritysbarometrin mukaan odotukset ovat parantuneet verrattuna kevääseen. Yleiset suhdannenäkymät ovat Uudellamaalla varoivaisesti plussalla saldoluvin ollessa +2. Koko maassa pk-yritysten suhdannenäkyminen saldoluku on 0. Uudenmaan sisällä pk-yritysten arviot vaihtelevat jonkin verran. Vantaalla ja KUUMA-seudulla odotukset olivat positiivisimpia saldoluvin ollessa +7. Myös Helsingissä ja Espoossa saldoluku oli plussan puolella. Muualla Uudellamaalla saldolut olivat yhä hieman pakkasen puolella. Kaiken kaikkiaan odotukset ovat selvästi parantuneet keväästä. Yleisesti Uudellamaalla odotetaan liikevaihdon ja henkilöstömäärän kasvavan. Sen sijaan useampi odottaa kannattavuuden yhä heikkenevän ja investointien arvon laskevan vuoden aikajänteellä.

Inflaation yleisestä taitumisesta huolimatta yritykset arvioivat kustannusten yhä nousevan. Pk-yritysbarometrissä lopputuotteiden hintojen nousua ennakoitiin Uudellamaalla 58 %, mikä on sama osuus kuin koko maassa. Myös palkkakustannusten ja materiaalien odotetaan nousevan, mikä tietysti heijastuu myös korotuspaineina hinnoitteluun. Arvonlisäverokannan nousu on puhututtanut, ja alueen asiantuntijat ovat huolissaan, koska moni pienyrittäjä on viestittänyt, ettei aio nostaa alv-muutoksen vuoksi hintojaan. Tämä syö pidemmällä tähtäimellä kannattavuutta ja kykyä työllistää.

PK-yritysbarometrissä valtakunnallisesti 14 % arvioi investointien arvon kasvavan ja 29 % arvioi niiden laskevan. Uudellamaalla tulokset noudattelivat valtakunnallista arvioita. Alueista parhaimmat investointinäköymät olivat Itä-Uudellamaalla, missä 17 % odotti investointien arvon nousevan. EK:n kesäkuisen tiedustelun mukaan investoinnit pysyvät niukkoina, mutta kasvua on näkyvissä kaupanalalla. Myös matkailu- ja ravintola-alalla investoinnit ovat kasvussa.

Alueen asiantuntijoiden mukaan yrityskanta näyttää suhdannetilanteesta huolimatta vakaalta siinä mielessä, että uusia yrityksiä perustetaan paljon eikä konkursseja ole tavallista enempää. Osin uusien yritysten perustamisvilkkaukset voi johtua matalasuhdanteesta, sillä se on ihmisille väylä työllistää itsensä, kun työmarkkinat vetävät heikommin.

Inflaatio hidastui euroalueella alkuvuonna 2024. Suomessa inflaatio oli 1,2 % elokuussa. Hintojen nousu vuodentakaiseen verrattuna johtui pääasiassa rahan hinnasta (asuntolainojen korot ja kulutusluotot) sekä asunto-osakeyhtiöiden hoitovastikkeiden noususta. Kuluttajien luottamus omaan talouteen on hyvä, mutta luottamus Suomen talouteen ja työllisyystilanteeseen on miinusella. Tämän vuoksi kokonaisluottamusta kuvaava indikaattori painuu pakkasen puolelle, vaikka onkin noussut viime huhtikuusta. Pääkaupunkiseudulla kuluttajien luottamus sekä omaan että Suomen talouteen on koko maata korkeampi.

EKP:n heinäkuussa aloittama koronlasku oli odotettu positiivinen signaali. Euriborin laskua jatkettiin syyskuussa, ja suunta todennäköisesti jatkuu ensi vuodelle asti. Yhdysvalloissa keskuspankki aloitti koronlaskun syyskuussa reippaalla puolen prosentin pudotuksella. Korkotason lasku ei ole vielä nykyäänäkään rakentamista tai asuntomarkkinoita liikkeelle, vaikka piristysruisketta siitä odotetaan erityisesti ensi vuodelle. Mutta esimerkiksi taloyhtiöiden korjaushankkeet ovat yksityishenkilöiden maksuhalukkuudesta kiinni, ja hankkeita lykätään edelleen. Rakennusteollisuus kuitenkin arvioi, että korjausrakentamisella on hyvät edellytykset lähteä pian liikkeelle. Asuntomarkkinoilla on edelleen odottava tunnelma ja myyntiajat pitkiä, eikä kirjoitushetkellä alkusyksystä ole selvää käännettä vielä näkyvissä.

Rakentaminen supistuu kuluvana vuonna edelleen. Huolena on, selviytyvätkö yritykset kuilun yli. Vaikeuksista huolimatta alaa edustavien alueen asiantuntijoiden keskuudessa on uskoa tulevaan. Rakentaminen ei lopu ja kestävyysmurroksessa ala on tulevaisuuden kaupunkien tekijä. Osaava työvoima on kriittinen kysymys, koska nykytilanteessa alanvaihto on vilkasta. Myös paljon asiantuntijatehtävissä toimivia on eläköitymässä. Opiskelijamäärät niin ammatillisella kuin korkeakoulutasolla ovat laskeneet, joten alan vetovoiman vahvistaminen on tärkeää. Tärkeää on myös jakaa yrittäjille tietoa vihreän siirtymän ja kiertotalouden tuomista liiketoimintamahdollisuuksista. Lisäksi Ukrainan jälleenrakennus on alan yrityksille iso mahdollisuus, jossa tarvitsee alueen asiantuntijoiden mukaan olla jo hereillä. Toisaalta tarvitsee varautua siihenkin, että kansainvälistä työvoimaa menee runsaasti Ukrainaan ja Suomeen tulijoita on vähemmän.

Vaikka asuntorakentaminen onkin ollut vaikeuksissa, infrarakentaminen on jo kääntynyt nousu-uralle. Teollisuuspuolella aloitukset ovat kääntyneet hienoiseen nousuun. Uudellamaallakin rakennetaan paljon. Esimerkiksi uusia datakeskushankkeita on valmistelussa useilla paikkakunnilla. Vihdin ja Espoon keskukset ovat saaneet jo rakennusluvut, ja Kirkkonummen lupa tuli käsittelyyn syyskuun lopussa. Datakeskuksia on suunnitteilla myös Lohjalle, Mäntsälään ja Keravalle. Myös toiminnan laajennukseen investoidaan, kuten esimerkiksi maailman suurin kaapelinvalmistaja Prysmian Group laajentaa Kirkkonummella sijaitsevaa tehdastaan. KUUMA-alueen vahva asema logistiikan alalla vahvistuu yhä, kun Kesko rakentaa logistiikkakeskusta Nurmijärvelle ja Hyvinkään keskus on valmistumassa ja Transvalin mittava hanke valmistuu ensi keväänä Järvenpäässä. Hyvinkäälle on tulossa myös Suomen suurin muovin kierrätyslaitos, joka valmistuu syksyllä 2025. Monikansallinen sähkötekniikan konserni SWG on käynnistänyt Pornaisissa uuden tehdas- ja konttorikokonaisuuden rakennustyöt.

Teollisuudessa näkymät vaihtelevat toimialoittain. Teknologiateollisuudessa suhdannetilanne haastava, mutta henkilöstöstä pyritään pitämään kiinni, koska saatavuuden realiteetit ovat tiedossa. Toisaalta jos käänne yhä lykkääntyy, voidaan joutua vähentämään henkilöstöä. It-alalla on näkynyt pitkästä ajasta lomautuksia. Ylipäättään yritykset panostavat nyt kannattavuuteen eivätkä kasvuun. Avoimia paikkoja on kuitenkin teknologiateollisuudessa edelleen, muun muassa hitsareista on ollut pulaa. Suhdannekäänteessä alalle ei ennakoida räjähtävää lähtöä, mutta kansainvälisille markkinoille suuntautuneet yritykset ovat vetureina.

Puolustustarviketeollisuudessa menee edelleen erittäin hyvin. Suomen teollisuus- sijoituksen syyskuisen selvityksen mukaan puolet Suomen 370:stä puolustusteollisuuden yrityksestä sijaitsee Uudellamaalla. Uudentyyppistä satelliittitekniikkaa kehittävä suomalainen Reorbit on avaamassa tehtaan Helsingin kantakaupunkiin.

Hankkeella on vahva Nato-ulottuvuus, sillä datansiirron turvaaminen on tärkeää konfliktitilanteessa, kuten Ukrainassa on nähty. Naton tavoitteena on arktisen alueen satelliittiverkoston kehittäminen, ja Suomessa olisi mahdollisuudet kokonaisen avaruusteknologiaklusterin kehittymiselle. Kuten muutkin voimakkaassa kasvussa olevat puolustusteknologian yritykset, myös Reorbit on niin sanottu kaksikäyttöyritys, jonka teknologialla on lisäksi siviilipuolelle suunnattu markkina. Kaksikäyttöyritykset kiinnostavat pääomasijoittajia enemmän kuin puhtaasti sotilaalliselle puolelle suunnatut yritykset. Valtaosa uusista puolustusalan yrityksistä onkin kaksikäyttöyrityksiä, ja niillä on suuremmat kasvuluvut.

Energia-alalla on vireillä lukuisia investointeja ympäri Uuttamaata. Keravan aurinkovoimalan laajennusosa valmistui tänä keväänä, ja suunnitteilla on myös uuden aurinkovoimalan rakentaminen Keravan vanhan kaatopaikan tilalle. Siuntioon suunnitteilla 90 000 paneelin aurinkopuisto. Datakeskusten yhteyteen on tulossa useita järjestelmiä hukkalämmön talteenottoa varten. Pornaisiin on tulossa maalämpöä teollisessa mittakaavassa talteen ottava hiekkapatteri. Mäntsälän biovoimalaitoksen kapasiteetin kasvattaminen kaksinkertaiseksi on myös suunnitteilla. Fortum rakentaa Espoossa sähköpohjaista päästötöntä kaukolämmön tuotantoa. Helen teki keväällä investointipäätöksen Helsingin ensimmäisen vihreän vedyn tuotantolaitoksen avaamisesta Vuosaareen, ja sen yhteyteen on tulossa raskasta liikennettä palveleva vetytankkausasema.

Matkailualalla on ollut Helsingissä erittäin hyvä vuosi. Tapahtuma-alan rooli on keskeinen, esimerkiksi Coldplayn konsertit toivat paljon väkeä ja sen vaikutus säteili muun muassa majoituskysynnän kautta laajalle maakunnassa. Länsi-Uudellamaalla on myös takana hyvä matkailukesä. Raaseporissa Suomen Kuvalehden paras kesäkaupunki -tunnustus houkutteli matkailijoita loppukesästä, ja kaupungissa viivytettiin yön yli aiempaa enemmän. Karkkilassa vetonaulana on Aki Kaurismäen Kino Laika, joka on tuonut matkailijoita Aasiasta asti. Lohjalla on ollut myös vilkasta ja Tytyrin kaivoksella paljon kävijöitä. Itä-Uudellamaalla on ollut hiljaisempaa kuin aiempina vuosina, kun kotimaan matkailu veti pandemian vuoksi Porvoossa hyvin. Koko maassa ravintola-alaa vaivaa henkilöstöpula, koronan myötä katosi tekijöitä ja nuoria hakeutuu vähäisesti alan koulutuksiin.

Kaupanalalla suhdanne on alkanut tasoittua. Hintojen nousu on taittunut, mutta kuluttajien aikeissa hankkia kestokulutustuotteita ei ole tapahtunut toistaiseksi vielä nousua. Kuitenkin uusia liikkeitä avataan maakunnassa ja liiketilahankkeita on vireillä. KUUMA-alueella ennakoidaan kaupanalan työpaikkoja tulevan runsaasti lisää tulevina vuosina.

Työmarkkinoiden tilanne ja näkymät

Talouden taantuma ja heikko suhdannetilanne näkyvät alueen työmarkkinoiden tilanteessa. Työttömyys lähti nousuun vuoden 2023 keväällä, ja on jatkanut kasvua siitä eteenpäin. Elokuussa 2024 työttömiä oli Uudellamaalla 14,3 % vuotta aikaisempaa enemmän. Taantumassa lomautukset olivat suosittu keino sopeuttaa irtisanomiset. Nyt lomautettujen osuus työttömistä on supistunut, eli vaikuttaa siltä, ettei työvoimasta ole kaikilta osin pystytty pitämään kiinni siten kuin olisi toivottu.

Työttömien osuus työvoimasta oli elokuussa 10,8 prosenttia. Koronapandemiaa edeltävällä ajalla työttömien osuus työvoimasta oli hieman päälle 8 prosenttia. Samoihin lukemiin päästiin hetkellisesti lokakuussa 2022, mutta Venäjän hyökkäyssodan aiheuttaman kriisin vuoksi osuus lähti nousuun. Uudellamaalla ulkomaisen väestön kasvu on ollut ripeää viimeisten vuosien aikana, ja se näkyy työvoiman ja työllisten määrän kasvuna. Myös ulkomaalaisten osuus työttömistä on kasvanut. Syksyllä 2024 neljäsosa työttömistä työnhakijoista oli ulkomaalaisia, ja ulkomaalaisten työttömyys on noussut taantumassa keskimääräistä nopeammin. Elokuussa 2024 ulkomaalaisten työttömien osuus ulkomaalaisesta työvoimasta oli 23,7 %.

Alueelliset erot työttömyyden määrässä ja laadussa ovat maakunnassa merkittäviä. Itä- ja Länsi-Uudellamaalla työttömien työnhakijoiden määrän kasvu on ollut valtakunnalliseen keskiarvoon verrattuna hyvin matalaa. Aluksi työttömyyden kasvu selittyi lomautuksilla, mutta nyt alueilla näkyy myös ilman työsuhdetta olevien hienoinen nousu. Pääkaupunki- ja KUUMA-seudulla työttömyys on kasvanut suhteellisesti enemmän. Rakennusalan työntekijät ovat työttömien suurin ammattiryhmä kaikkialla muualla paitsi Itä-Uudellamaalla, jossa edelle nousee hoivapalveluiden ja terveydenhuollon työntekijät.

Hyvinvointialueiden vaikeudet sekä HUSin mittavat muutosneuvottelut huolettivat alueen asiantuntijoita. Työllisyysvaikutukset ovat itsessään mittavat, mutta hyvinvointivaikutusten kautta vielä laajemmat. Jos hoitoon pääsy hidastuu, työkyvyn ylläpitäminen ja työllistyminen voivat vaikeutua koko väestön tasolla.

Työvoiman saatavuusongelmat ovat taantumassa aikana helpottuneet. Työ- ja elinkeinoministeriön rekrytointiongelmakyselyn mukaan Uudellamaalla 31 % toimipaikoista ilmoitti vaikeudesta täyttää avoimia paikkoja. Näin alhaisia lukemia ei nähty edes korona-aikoina. Suhdannekäänteestä odotetaan hyvin loivaa, joten voi olla, että heti alkuun työvoimasta ei ole huutava pula, mutta myöhemmin ensi vuonna tilanne on todennäköisesti toinen.

Syyskuussa 2024 julkaistun Pk-yritysbarometrin mukaan odotukset henkilökunnan määrästä olivat kääntyneet kasvuun. Uudellamaalla näkymät ovat hieman koko maan saldolukua positiivisemmat. Koko Uudenmaan saldoluku on 5, mutta näkemykset alueittain eroavat. Kuuma-seudulla oli kaikista positiivisin arvio henkilöstön kasvusta saldoluvun ollessa 11. Helsingissä ja Espoossa pk-yritykset näkivät myös henkilöstön kasvavan vuoden sisällä. Sen sijaan Länsi-Uudellamaalla odotukset olivat yhä aavistuksen miinuksien puolella, samoin kuin Vantaalla.

Vastaavasti Elinkeinoelämän keskusliiton heinäkuussa 2024 julkaiseman suhdannebarometrin mukaan odotus henkilökunnan määrän muutoksesta saa saldoluvun -10, eli työntekijöiden määrän odotetaan laskevan seuraavien kuukausien aikana. Koko maassa arviot ovat samansuuntaisia tai vieläkin negatiivisempia. Näin on myös Pirkanmaalla, jossa suhdanneodotukset muutoin olivat positiiviset.

Uudellamaalla on ollut muutosneuvotteluiden osalta ollut vilkas vuosi, mikä heijastaa yritysten tarvetta sopeuttaa kustannuksia. Uudenmaan TE-toimiston muutosneuvotteluja koskevien tietojen mukaan määrät ovat olleet nousussa koko kevään, ja syksystä odotetaan myös vilkasta. Muutosneuvotteluita on kohdistunut eniten hallinto- ja tuki-palvelutoimintaan, koska heikossa suhdannetilanteessa työnantajat sopeuttavat helposti näistä toiminnoista, kun varsinaista tuotantoa pyritään turvaamaan. Uudellemaalle keskittyy paljon yritysten pääkonttoreita, joten vaikutukset hallinnon supistamisesta näkyvät täällä, vaikka tuotanto sijaitsisi muualla. Myös tukku- ja vähittäiskaupassa on ollut runsaasti muutosneuvotteluita. Rakennusalan kriisi onkin vaikuttanut erityisesti tukkukaupan tilanteeseen.

Hallintopalveluiden lisäksi ammatillisessa, teknisessä ja tieteellisessä toiminnassa on ollut paljon muutosneuvotteluita. Tämä heijastuu työttömyyden kehityksessä. Korkeasti koulutettujen erityisasiantuntijoiden työttömyys on kasvanut erityisen nopeasti Uudellamaalla koko taantuman ajan.

Määrällisesti isoin muutos on tapahtunut rakennusosalalla, missä työttömyys lähti nopeaan nousuun tammikuussa 2023. Ensin työttömiksi joutuivat rakennusalan työntekijät, sitten työnjohtajat ja arkkitehdit. Tänä vuonna työttömyyden kasvu on tasaantunut. Asuntorakentamisessa kuluvan vuoden aloitukset ovat yhtä matalla tasolla kuin viime vuonnakin. Alan työllisyyden odotetaan heikkenevän tämän vuoksi vielä ensi vuonna.

Alueen asiantuntijat arvioivat, että työttömyys laahaa rakenteellisten syiden vuoksi perässä, vaikka suhdanne kääntyykin. Pitkäaikaistyöttömyys on noussut korkeaksi, eikä siihen ole nopeaa ratkaisua näkyvissä. Työ- ja elinkeinopalveluiden siirtyminen

valtiolta kuntien muodostamille työllisyysalueille (TE24-uudistus) on hyvä tilaisuus kehittää uusia ratkaisuja, mutta palveluiden käynnistymiseksi täydellä teholla tarvitaan aikaa.

Työttömyyden rakenteen vaikeutumisesta huolimatta viime vuosikymmeninä hyvä työllisyyskehitys on kannatellut Suomen taloutta ”uutta Nokiaa” odotellessa. Suomen ja etenkin Uudenmaan työikäinen väestö on hyvässä kasvussa maahanmuuton ansiosta, ja maahanmuuttajien työllisyysaste on kehittynyt suotuisasti. Työllisyyskehityksen lisäksi myös kotoutumisessa on menossa suuri uudistus (KOTO24). Kunnille tulee kokonaisvastuu kotoutumisesta, ja siten kunnallisilla palveluilla on jatkossa keskeinen rooli maahanmuuttajien polussa kohti työelämää.

Kansainvälisessä rekrytoinnissa taantuma on hieman supistanut volyymia edellisvuoteen verrattuna, ja toimialoissa on tapahtunut painotuseroja Uudellamaalla. Rakennusosalalle on tullut työntekijöitä selvästi edellisvuosia vähemmän. Sote-alalla myönnettyjen työlupien määrä on ollut myös laskussa. Ravintola-alalla taas myönnetty työluvat ovat olleet Uudellamaalla nousussa vuodesta 2022 lähtien, ja työntekopaikkakuntana painottuu erityisesti Helsinki. Teknologiateollisuuden puolella hitsareita on rekrytoitu tänä vuonna runsaasti kolmansista maista. Suomeen tulevilla erityisasiantuntijoilla lähes 80 prosentilla työntekopaikkakunta sijaitsee Uudellamaalla. Lähes puolet alkuvuonna saapuneista erityisasiantuntijoista työskentelee teknologiateollisuudessa. Kautta linjan kansainvälinen rekrytointi on ICT-alalla yleistä. Esimerkiksi peliala rekrytoi paljon ulkomailta, koska kotimainen osaajapooli ei riitä alan tarpeisiin.

Kehityssuuntia koskevat arviot

Taulukoiden arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (–) heikompi, (––) paljon heikompi.

Taulukko Uusimaa

Kehityssuunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	–	0	+
Työttömyyden määrä	–	0	0
Työvoiman saatavuus	+	0	–

Taulukko Helsingin seutukunta Espoo, Helsinki, Hyvinkää, Järvenpää, Karkkila, Kauniainen, Kerava, Kirkkonummi, Lohja, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pornainen, Sipoo, Siuntio, Tuusula, Vantaa, Vihti

Kehityssuunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	–	0	+
Työttömyyden määrä	–	–	0
Työvoiman saatavuus	+	0	–

Taulukko Loviisan seutukunta Lapinjärvi, Loviisa

Kehityssuunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	–	0	0
Työttömyyden määrä	–	0	0
Työvoiman saatavuus	0	0	0

Taulukko Porvoon seutukunta Askola, Myrskylä, Porvoo, Pukkila

Kehityssuunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	–	0	0
Työttömyyden määrä	0	0	0
Työvoiman saatavuus	0	0	0